

KAZALO

1. DELO ČLANOV ZGODOVINSKEGA KROŽKA	2
2. UVOD	4
2.1 Kratek zgodovinski pregled	4
2.2 Kronologija zdravstvene oskrbe na Planini	5
3.ZDRAVSTVENI DELAVCI PLANINE PRI SEVNICI	6
4. STOMATOLOGI.....	10
5. BABICE.....	10
6. ZDRAVSTVENO STANJE ŠOLSKIH OTROK PO PRVI SVETOVNI VOJNI	13
6.1 Zapisi o zdravstvenem stanju šolske mladine v šolski kroniki OŠ Planina pri Sevnici	12
6.2 Zapisi o zdravstvenem stanju šolske mladine v Kroniki OŠ Bohor	17
7. DR. JANEZ ŠMID	25
8. LEKARNA NA PLANINI.....	40
9. NASVETI NAŠIH BABIC	42
10. UGOTOVITVE	43
11. PRILOGA.....	44
12. LITERATURA IN INFORMATORJI	44

1. DELO ČLANOV ZGODOVINSKEGA KROŽKA

Na ustanovnem sestanku članov zgodovinskega krožka septembra 2008 je mentorica Majda Kočevar Klaužer podrobno predstavila letošnjo temo zgodovinske raziskovalne naloge z naslovom "Zdravje in olika - kaj je bilo primerno nekoč in kaj danes" ter potek dela zgodovinskega krožka v šolskem letu 2008/2009.

Skupaj smo naredili načrt in se odločili za temo »Zdravje« glede na razpoložljive zgodovinske vire in se nato lotili raziskovalnega dela - pri tem smo zelo uživali in se velikokrat tudi zamislili, saj smo spoznavali, kako so ljudje včasih malo (ali skoraj nič) skrbeli za svoje zdravje, imeli pa so tudi precej omejene možnosti. Pri delu smo se srečevali s težkim razbiranjem zapisov v šolskih kronikah, a hkrati prišli do novih spoznanj o življenju v preteklosti.

POTEK DELA

- Zbrali smo gradivo oz. vire, ki govorijo o zdravju.
- Pregledali smo pisne vire oz. literaturo na to temo, predvsem šolske kronike, kroniko planinskega gradu in trga Ane Wambrechtsamer.
- Pomagali smo si z informatorji – pripravili smo vprašalnike za intervjuje s starejšimi občani.
- Pripravili smo seznam starejših občanov.
- Opravili smo intervjuje in jih analizirali.
- Na razgovor smo povabili dr. Janeza Šmida, ki je kar 38 let skrbel za zdravstveno stanje Planinčanov in okoličanov.

CILJI RAZISKOVANJA

1. Spoznavati, kako se ljudje, okolje, družba in kultura v času spreminjajo.
2. Seznanitev s tradicijo.
3. Razlike med zdravstveno oskrbo nekoč in danes.
4. Vez med preteklostjo in sedanostjo.
5. Ugotoviti, kako so ljudje v preteklosti skrbeli za svoje zdravje.
6. Podrobnejše spoznavanje skrbi za zdravje otrok .

Pri raziskovanju komunikacije v preteklosti smo izhajali iz nekaterih hipotez:

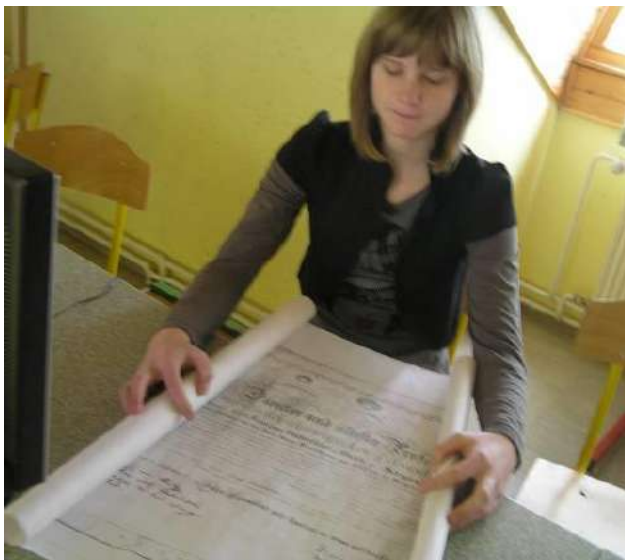
- zdravil je bilo malo;
- ljudje so manj pogosto obiskovali zdravnika;
- do zdravstvenih domov so ljudje hodili peš ali z vozovi, kasneje s traktorji;
- ljudje so se včasih zdravili doma z raznimi čaji in mazili;
- včasih so ljudje umirali za druge vrste bolezni kot danes;
- danes ljudje prehitro segajo po tabletah, ki jih je vsako leto več na tržišču.

ČLANI ZGODOVINSKEGA KROŽKA

1. Simona Sehur, 9. r
2. Petra Kladnik, 9. r
3. Nina Pušnik, 9. r
4. Sara Jagodič, 9.r
5. Karin Rajh, 8.r
6. Ines Leskovšek, 9.r
7. Teja Lapornik, 9.r

Posebna zahvala dr. Janezu Šmidu, ki se je odzval našemu povabilu in na zanimiv način prikazal svoje dolgoletno delo na našem območju ter prispeval ogromno slikovnega materiala.

DELO ZGODOVINSKEGA KROŽKA V SLIKAH

Na obisku zgodovinskega krožka je bil dr. Janez Šmid

2. UVOD

Letos smo se odločili, da bomo zbrali podatke o skrbi za zdravje in o zdravstvenem stanju prebivalcev Planine ter okoličanov v preteklosti, ker smo našli pisne in ustne vire na to temo, zato smo se odločili za naslov »Zdravje, naše največje bogastvo«.

Slovar slovenskega knjižnega jezika pravi, da je zdrávje -a s (a) stanje telesnega in duševnega dobrega počutja, brez motenj v delovanju organizma.

Medicina pa je veda in stroka o preprečevanju, odkrivanju, razpoznavanju in zdravljenju bolezni, rehabilitaciji obolelih, izboljševanju in ohranjanju zdravja ali človeka, živali ali rastlin.

2.1 Kratek zgodovinski pregled

Bolezen je stalna spremljevalka človeštva, zato je medicina znana že iz najstarejših zgodovinskih obdobij. Bila je tesno povezana z religijo, saj so verovali, da so bolezni vojne bogov.

Zdravniki so bili vrači in čarovniki. Skušali so odstraniti vzroke bolezni. Kot očiščevalna ali varovalna sredstva so uporabljali vodo, ogenj, dim, dišave in razna zelišča, iz katerih so varili zdravilne napitke.

Egipčani so že bolje poznali človeško telo, vendar so pri zdravljenju še vedno uporabljali vraže in čarovnije.

Grki so prvi ločili zdravljenje od verovanja. Preden so začeli zdraviti, so skušali ugotoviti, kaj je z bolnikom narobe, torej so že postavili diagnozo. Najbolj znani grški zdravnik je bil Hipokrat.

V srednjem veku so k razvoju medicine mnogo pripomogli Arabci; napisali so veliko medicinskih knjig. Ohranilo se je tudi veliko grških in rimskih medicinskih knjig.

Z novim vekom so se pojavila nova spoznanja na področju medicine, saj so načrtno proučevali človeško telo: s seciranjem so spoznavali zgradbo telesa; ljudi so začeli cepiti, kar je pomagalo premagati številne nalezljive bolezni.

V Sloveniji se je medicina najprej odvijala v brivskih salonih, opravljali so jo tako imenovani padarji, odvijala se je tudi na kopališčih, kjer so jo izvajali kopališki mojstri. »Padarje« so nasledili ranocelniki, ki so imeli že več znanja in le-te so nato nasledili strokovno usposobljeni zdravniki.

»Zdravnik je, kdor se poklicno ukvarja z zdravljenjem ljudi in je za to posebej usposobljen,« je zapisano v razlagalnem delu SSKJ.

2.2 Kronologija zdravstvene oskrbe na Planini

Člani zgodovinskega krožka smo se lotili zbiranja podatkov o zdravnikih oz. ranocelnikih in zobozdravnikih na Planini. Zbrano kronološko gradivo zdravstvenih delavcev nam je podaril dr. Janez Šmid. Le-to smo dopolnili s podatki, ki smo jih našli v šolskih kronikah OŠ Planina pri Sevnici in OŠ Bohor Šentvid pri Planini.

Prvi zapis, ki smo ga našli v knjigi Planina skozi čas, smo zasledili podatek za 17. st., ko je v času epidemije kuge na Planini umrlo preko 1000 ljudi. Na to še danes spominja kužno znamenje na Visočah pri Planini.

*Kužno znamenje
(slika iz knjige Planina skozi čas)*

3. ZDRAVSTVENI DELAVCI PLANINE PRI SEVNICI

ZDRAVNIKI

1830 Dr. JOŽEF GORIŠEK

Dr. Jožef Gorišek – ranocelnik in graščak (slika last dr. Janeza Šmida)

Dr. JANEZ VONČINA

*Prvi planinski zdravnik dr. Janez Vončina
(slika last dr. Janeza Šmida)*

Doktor Janez Vončina (1816-1853) je bil ranocelnik¹ na Planini od leta 1839. Rojen bil v Frankolovem, študiral je v Gradcu, od leta 1835 je deloval v službah na Planini in v Kozjem, kjer je umrl in je tudi pokopan. Svojo zdravniško prakso je opravljal v neki hiši na Mangi, kasneje v današnji gostilni pri Kovaču v Šentvidu.

Diploma za ranocelnika Janeza Vončina

Kopija originalne diplome na ovčji koži, ki jo je dr. Janez Šmid podaril Pokrajinskemu muzeju v Celju.

Prevod besedila na diplomu

Direktor na medicinsko-kirurški fakulteti Karl Franzens iz Gradca potrjuje, da je gospod Josef Wandschina, rojen 27. oktobra 1816 na Štajerskem opravil vse potrebne izpite iz ranocelništva. Poleg tega je usposobljen tudi za vaškega zdravnika, ki lahko cepi ljudi, usposobljen pa je tudi za to, da lahko pomaga pri porodih. Od 27. julija do 3. oktobra 1839 je opravljal samostojno prakso. Vse izpite je opravil z oceno odlično. Ta diploma je bila izdana 4. oktobra 1839.

Pisateljica Ana Wambrechtsamer v Kroniki planinskega gradu in trga navaja ter hkrati potrjuje kroniko zdravstvenih delavcev, ki jo je prispeval dr. Janez Šmid. »V trgu je živel v istem času zdravnik Jožef Vončina, ženskam je pomagala babica Marija Gračner. To so bile pred enim stoletjem sanitetne naredbe na naši Planini,« piše v Kroniki.

»Zdravnik in babica sta dobila svojo plačo, ki ni bila prevelika, iz okrajne blagajne. Lekarne in živinskega zdravnika v celem okraju ni bilo. Ljudje in živina so se zdravili z domačimi sredstvi. Kolera ni bila nikdar na Planini, najbrž radi visoke lege, ampak večina ljudi je umrla na pljučnih boleznih, ki so jih dobili po prehlajenju. Glavno zdravilo za vse bolezni je bilo vino,« je še ena podrobnost.

¹ Po definiciji iz e- medicinskega slovarja je ranocelnik rokodelec, ki se je ukvarjal z zdravljenjem ran, naravnavanjem zlomov, manjšimi kirurškimi posegi in izdiranjem zob (od 17. stoletja naprej so morali opraviti preizkus znanja in imeti dovoljenje za delo).

Ranocelnik je nekdanji kdor se ukvarja z zdravljenjem in operiranjem, navadno z nižjo poklicno izobrazbo, razlaga SSKJ.

1895 Dr. WINEROITER

Dr. FABER

Dr. ÖHM

Dr. SCHORR

Dr. GORIČAR

1912 Dr. SKAZA

1918 Dr. GRÜNWALD (v šolskih kronikah omenjen leta 1923/1924)

Dr. Anton LEVEC (v šolskih kronikah omenjen leta 1926/1927)

Dr. Anton Levec, Planinčan po rodu

(slika last dr. Janeza Šmida)

Zapis iz kronike planinskega gradu potrjuje prisotnost zgornjih zdravnikov na Planini. Prvi je bil dr. Anton Wineroither. Ko je ta odšel v Sevnico, mu je sledil dr. Feber. Njegovi nasledniki so bili: dr. Schorr, dr. Jožef Goričar in dr. Bogomir Skaza. Po vojni je prišel neki Grünwald, ki je bil tudi zobozdravnik. Dr. Anton Levec je leta 1928 odšel na Kranjsko.

1931 Dr. OMAHEN A.(v kroniki omenjen leta 1928 in 1932)

1934 Dr. REPIČ, FRANCE (v šolski kroniki omenjen leta od leta 1933 do 1939)

Dr. Franc Repič

(slika last dr. Janeza Šmida)

Dr. Franc Repič je po pripovedovanju dr. Janeza Šmida na Planini delal 25 let.

Dr. VERDEL
1946 Dr. GUSTAV PETRIČ (Müller s Planine)
1950 Dr. SAMO PEČAR

*Slovo od dr. Pečarja leta 1950
(slika last dr. Janeza Šmida)*

Dr. PETROVIČ
Dr. GEORGIJEV
Dr. FIDLER
Dr. KUKAVIČIČ
1969 – 2007 Dr. JANEZ ŠMID

Med NOB so v okolici Planine delovali kot zdravniki še dr. DROLC, dr. POGRUJC in dr. PUNGARŠIČ.

Partizanska bolnica na Bohorju
<http://www.hribi.net/slika.asp?razmerekomentar=1705>

*Ena izmed številnih partizanskih bolnic v okolici Planine
(slika iz knjige Planina skozi čas)*

V tem času je na Netopirju na Bohorju nastala večja partizanska bolnica, ki sta jo vodila dr. Adolf Drolc in dr. Pogrujc.

4. STOMATOLOGI

stomatológ → zobozdravnik

1960 Dent. ČEH

1970 Dr. ŠMID – KALAJDŽISKI A.

1978 Dr. FISTIĆ

1979 Dr. PERHOČ

1982 Dr. ORŠOLIĆ

5. BABICE

1835 GRAČNER

ŠALAMON

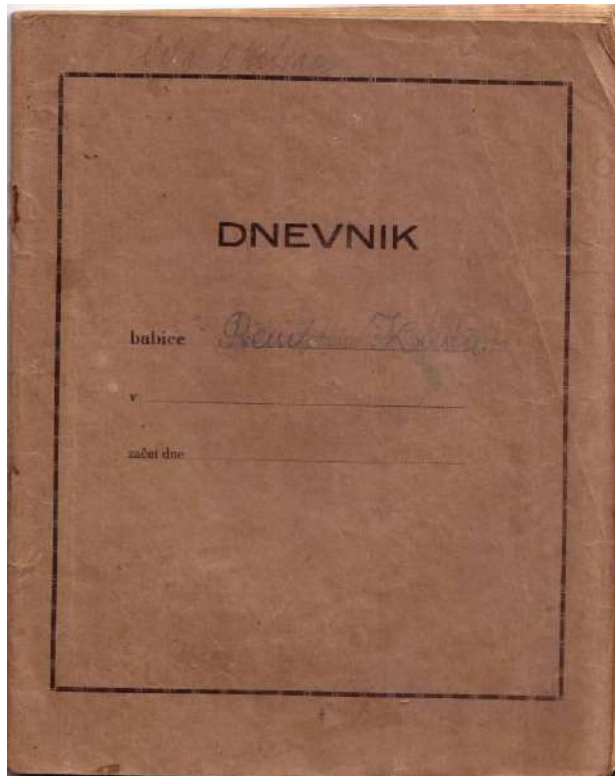
POTEKO

KRISTINA RAVTER

*Babica Kristina Ravter
(slika last dr. Janeza Šmida)*

Dr. Janez Šmid nam je dal dnevnik babice Kristine Ravter, kjer so podatki o novorojencih v letih 1945, 1946, 1947 in 1948. Dnevnik priča o 30 porodih, kjer je babica Kristina pomagala.

3	Rojstni dan, mesec, leto	13. 10. 1905
4	Stan (samska, omožena, ločena, vdova)	poročena
5	Poklic (opravilo)	gospodinja
6	Vera	12.
7	Stalno bivališče, kraj, cestn. hiš. št. (okraj)	10. Majji dol 9 Junka.
8	Katera nosečnost?	10
9	Kateri porod?	10
10	Kdaj* je babica prišla k porodu?	5. 1. ob 4 ^h 16 ^h
11	V katerem mesecu nosečnosti je bil porod?	10. l. m.
12	Kdaj* so začeli redni porodni popadki	5. 1. ob 6 ^h 18 ^h
13	Kdaj* je počil plodni mehur	5. 1. ob 8 ^h 18 ^h
14	Kdaj* se je rodil plod?	5. 1. ob 8 ^h 20 ^h
15	Kdaj* se je rodila posteljica?	5. 1. ob 8 ^h 20 ^h
16	Plodova pozicija in lega	11. nat.
17	Komplicacije (nepravilnosti) pri porodu	
18	Pomoč pri porodu, ki jo je izvršila babica	9. 16.
19	Pomoč pri porodu, ki jo je izvršil zdravnik (ime zdravnika)	
20	Kolikokrat in zakaj je babica porodnico ustrezno preiskevala?	
21	Opombe (smrt* porodnice, posebnosti pri porodu)	
22	Spol, ime	Ljudmila - Ravter - Jurga
23	Živorojen - mrtvorojen	živ
24	Rojen svež - zamrl (bledo, modro)	svetla
25	Kako je bil novorojenček razvit (krepak-slaboten)?	prejeto
26	Teža, dolžina, obseg glavnice	51-36 cm
27	Ali je bil novorojenček spačen in kako?	
28	Kakšen je bil potek otroške postelje (zdravica, bolezen, smrt)?	zdrav
29	Kako je uspeval novorojenček (zdrav, bolezen, umrl kdaj* in zakaj)?	zdrav
30	Ime in priimek očeta Poklic in bivališče očeta Rojstni podatki	16. 1. 1904. Ljubljana 13. 10. 1905. Ljubljana 13. 10. 1905.
31	Opomba:	

1	Tekoča številka poroda
2	Priimek in ime
3	Rojstni dan, mesec, leto
4	Stan (samska, omožena, ločena, vdova)
5	Poklic (opravilo)
6	Vera
7	Stalno bivališče, kraj, cestn. hiš. št. (okraj)
8	Katera nosečnost?
9	Kateri porod?
10	Kdaj* je babica prišla k porodu?
11	V katerem mesecu nosečnosti je bil porod?
12	Kdaj* so začeli redni porodni popadki
13	Kdaj* je počil plodni mehur
14	Kdaj* se je rodil plod?
15	Kdaj* se je rodila posteljica?
16	Plodova pozicija in lega
17	Komplicacije (nepravilnosti) pri porodu
18	Pomoč pri porodu, ki jo je izvršila babica
19	Pomoč pri porodu, ki jo je izvršil zdravnik (ime zdravnika)
20	Kolikokrat in zakaj je babica porodnico ustrezno preiskevala?
21	Opombe (smrt* porodnice, posebnosti pri porodu)
22	Spol, ime
23	Živorojen - mrtvorojen
24	Rojen svež - zamrl (bledo, modro)
25	Kako je bil novorojenček razvit (krepak-slaboten)?
26	Teža, dolžina, obseg glavnice
27	Ali je bil novorojenček spačen in kako?
28	Kakšen je bil potek otroške postelje (zdravica, bolezen, smrt)?
29	Kako je uspeval novorojenček (zdrav, bolezen, umrl kdaj* in zakaj)?
30	Ime in priimek očeta Poklic in bivališče očeta Rojstni podatki
31	Opomba:

* Napisati je treba točno dan, mesec, leto, uro, minuto.

Pri analizi tega dnevnika smo ugotovili, da so bile včasih družine zelo številne, saj izbrani primer vsebuje podatke za deseti porod. Zelo so bili zanimivi tudi podatki o poklicih, ki so navedeni za ženske. Ti poklici so: gospodinja, posestnikova hči, služkinja, posestnica, žena kmeta in žena posestnika.. Dnevnik vsebuje podatke o porodnici, poteku poroda, podatke o novorojenčku in podatke o očetu.

1949 ROMIH

1980 PAVLA TISEL

6. ZDRAVSTVENO STANJE ŠOLSKIH OTROK PO PRVI SVETOVNI VOJNI

Pri svojem raziskovalnem delu smo se posvetili predvsem zdravstvenemu stanju mladine v začetku 20. stoletja in zdravstvenega stanja mladine in ljudi v naši okolici nasploh po drugi svetovni vojni.

Zapis v Enciklopedije Slovenije pravi, da je po 1. svetovni vojni k preglednejši sliki zdravstvenega stanja prebivalstva pomembno prispevala ustanovitev Higienkega zavoda v Ljubljani 1923. leta, ki je med drugim preučeval ljudsko zdravje.

V obdobju med vojnama je postopno upadala umrljivost za nalezljivimi boleznimi (tuberkuloza ni bila več na prvem mestu posamičnih vzrokov smrti); počasi, toda vztrajno pa se je povečala umrljivost za rakom ter boleznimi srca in žilja.

Druga svetovna vojna je za več let poslabšala kazalce zdravstvenega stanja prebivalstva, vendar so ukrepi socializirane medicine bistveno prispevala k večji dostopnosti zdravstvene službe..

O zdravstvenem stanju šolske mladine in seveda o zdravnikih, ki so delovali na Planini, smo veliko izvedeli iz šolskih kronik OŠ Planine pri Sevnici in OŠ Bohor Šentvid. Razbiranje kronik je bilo zanimivo, a tudi zelo naporno, saj je bila pisava drugačna, prav tako nekateri izrazi, ki se razlikujejo od današnjih.

6.1 Zapisi o zdravstvenem stanju šolske mladine v šolski kroniki OŠ Planina pri Sevnici.

Pri pregledu zapisov šolske kronike smo izvedeli marsikaj zanimivega o boleznih in dobesedno izpisali najzanimivejše podatke o zdravstvenem stanju šolajočih se otrok.

Šolsko leto 1910/11

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v tem šolskem letu povoljno². Razen nekaterih slučajev influence³, enega slučaja škrlatice⁴ s smrtnim izidom in 3 slučajev oslovskega kašlja⁵, ni bilo med učenci nobene nalezljive bolezni. Šolarjem so se cepile koze po tukajšnjem distriktnem zdravniku dne 4. in 11. julija 1911.

² **povoljen** - dober, zadovoljiv

³ **Influéncia** je nalezljiva bolezen z vročino in vnetjem dihal, drug izraz za škrlatico je škrlatinka in je nalezljiva bolezen z visoko vročino in škrlatno rdečimi pegastimi izpuščaji na koži, ki se pojavlja zlasti pri otrocih.

⁴ **Šrklatica** je izraz za škrlatinka, ki je nalezljiva bolezen z visoko vročino in škrlatno rdečimi pegastimi izpuščaji na koži.

⁵ **Oslovski kašelj** je nalezljiva bolezen, povzročajo jo Bordetella pertussis, s številnimi napadi krčevitega kašlja, ki mu sledi nenaden globok vdih z značilnim spremljajočim zvokom, podobnim oslovemu riganju.

Šolsko leto 1911/12

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v začetku šolskega leta prav dobro, v mesecih februar, marec in april pa je zbolelo mnogo učencev na dobrcih⁶ in proti koncu šolskega leta se je pojavil v sosednjih šolskih okoliših oslovski kašelj, na katerem sta obolela tudi 2 šolarja tukajšnje šole. Šolarjem so se cepile koze po tukajšnjem distriktnem zdravniku dne 5., oziroma 12. januarja 1912.

Šolsko leto 1912/13

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo prav dobro, samo 1 deček je zbolel v tem šolskem letu na nalezljivi bolezni, in sicer na dobrcih. Šolarjem so se cepile koze po tukajšnjem gospodu c. Kr. Uradnem zdravniku iz Brežic (ker je prejšnji tukajšnji distriktni zdravnik odšel in je njegovo mesto še nepopolnjeno).

Šolsko leto 1913/14

Zdravstveno stanje šolske mladine je pa bilo v tem šolskem letu prav dobro; samo ena deklica je v velikih počitnicah na škrlatici zbolela pa kmalu zopet ozdravela, ena deklica pa je vsled črevesne tuberkuloze umrla. Šolarjem so se cepile koze po distriktnem zdravniku v Sevnici, gospodu dr. Al. Slehta dne 7. in 14. julija.

Šolsko leto 1914/15

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo prav dobro, nalezljivih bolezni ni bilo. Šolarjem so se cepile koze po c. K. uradnem zdravniku iz Brežic, gospodu dr. Jokits – dne 3. in 10. maja 1915.

Šolsko leto 1915/16

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v tem šolskem letu prav dobro; nalezljivih bolezni ni bilo med njo. Šolarjem so se cepile koze po c. K. uradnem zdravniku iz Brežic dne 10. in 17. maja 1916.

Šolsko leto 1916/17

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v početku leta jako slabo, nad polovico šolarjev je bilo na dobercih zbolelo, ena deklica pa je celo na davici umrla. Pozneje pa je bilo zdravstveno stanje učencev prav dobro. Šolarjem so se cepile koze po c. K. uradnem zdravniku iz Brežic, gospodu dr. Jokitsu dne 10. in 17. maja 1917.

Šolsko leto 1917/18

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo leta jako slabo. Spomladi se je pojavila tu škrlatica, zaradi česa je bila šola od 24. marca do 4. maja zaprta. Zamujenih 24 šolskih dni se je nadomestilo deloma že o pouka prostih četrtkih, deloma v počitnicah, zaradi česa se je šolsko leto šele 11. septembra 1918 končalo. V poletnem času pa se je pojavila v obližju griža⁷, posebno v zabukovski občini, kjer je mnogo ljudi na tej bolezni umrlo; pa tudi v Golobinjeku, Doropolju, Mangi in Praprotnem je ta nalezljiva bolezen razsajala in zahtevala več žrtev. Šolarjem se letos niso cepile koze zaradi neugodnih zdravstvenih razmer.

Šolsko leto 1918/19

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v obče dobro, le v začetku šolskega leta se je pojavila tu španska gripa⁸, radi česa je bila tukajšnja šola od 25. oktobra do 9. novembra 1918 zaprta. Zamujeni čas se po odloku Višjega šolskega sveta v Ljubljani ni nadomestil.

⁶ *Dobrci ali ošpice*

⁷ *Griža je nalezljiva črevesna bolezen s krči v trebuhu in drisko.*

⁸ *Španska gripa je akutna, močno nalezljiva bolezen, ki jo povzročajo virusi influence A, B, C, z vročino in vnetjem dihal, z bolečinami v mišicah in glavobolom.*

Španska ~ pandemija gripe, ki se je v letih 1918—19 razširila iz Španije skoraj po vsem svetu in terjala več kot dvajset milijonov življenj.

Šolarjem so se stavile leta koze po zdravniku dr. Vicncroitberju iz Sevnice, dne 4. in 11. avgusta 1919.

Šolsko leto 1919/20

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v obče jako dobro; le proti koncu šolskega leta so jeli nekateri šolarji kašljati. Ker je kazala ta bolezen znake oslovskega kašlja, se je to tudi oblastem naznanilo. Koze so se stavile letos tukajšnjim učencem po g. okrajnem zdravniku iz Brežic, dne 6. avgusta 1920.

Šolsko leto 1920/21

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo to šolsko leto v obče dobro, le početkoma se je bila pojavila v sosednjem političnem okraju griža in pozneje tudi koze na kateri slednji boleznici je v celjski okolici mnogo ljudi umrlo. V tukajšnjem šolskem okolišu sta 2 učenca na griži zbolela in od teh je 1 umrl. Zaradi grozeče nevarnosti po kozah, se je vršilo v vseh tu sem všolanih občinah v mesecu juniju zasilno cepljenje združeno z običajnim šolskim cepljenjem koz, dne 18. junija 1921.

Šolsko leto 1921/22

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo to leto slabše od preteklega. V velikih počitnicah se je pojavila griža v okolici in kmalu je bil okužen s to boleznijo ves tukajšnji šolski okoliš, radi česar je prepovedala politična oblast otvoriti pouk dne 16. oktobra 1921. Umrli sta na tej boleznici – poleg mnogih odraslih ljudi tudi 1 učenec in 1 učenka tukajšnje šole. Med šolskim letom sta umrli še 2 učenca na jetiki⁹. Konec šolskega leta pa je obolelo več učencev na dobrcih. Učencem so se stavile koze dne 8. in 20. junija 1922.

Šolsko leto 1922/23

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v tem letu jako povoljno; nalezljivih boleznici sploh ni bilo med učenci. Koze se šolski mladini letos tu niso cepile, ker so distriktni zdravniki radi nezadostne nagrade na strani države tega dnevno stavkali.

Šolsko leto 1923/24

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo letos jako dobro; nalezljivih boleznici ni bilo. Otroci so se cepili letos proti črnim kozam po tukajšnjem okrožnem zdravniku dr. Lj. Grünwaldu, dne 6. maja in 11. maja 1925 s povoljnim uspehom.

Šolsko leto 1925/26

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo jako povoljno – nalezljivih boleznici sploh ni bilo med učenci. Učencem so se stavile koze dne 17. maja 1926 po tukajšnjem okrožnem zdravniku g. dr. Levec Antonu.

Šolsko leto 1926/27

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo do marca dobro, takrat pa je nastopila španska gripa, na kateri je obolela večina učencev. Otroci so bili cepljeni proti kozam po tukajšnjem okrajnem zdravniku dr. A. Levec, dne 19. in 26. maja 1927 s povoljnim uspehom.

Šolsko leto 1927/28

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo jako povoljno, nalezljivih boleznici sploh ni bilo med učenci. Učencem so se stavile koze dne 12. maja 1928 po krožnem zdravniku g. dr. Turk Jakobu iz Sevnice.

⁹ *Jétika* je drug izraz za tuberkuloza, *jétika* je nalezljiva bolezen pljuč s krogličastimi tvorbami

Šolsko leto 1928/29

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo povoljno. – Na nalezljivi bolezní škrlatici je obolela 1 učenka, ki je umrla v bolnici v Celju. Učencem so se stavile koze, dne 21. maja 1929 po okrožnem zdravniku g. dr. Turku iz Sevnice.

Šolsko leto 1929/30

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo prav povoljno. Nalezljivih bolezní ni bilo. Učencem so se stavile koze dne 26. maja 1931 po okrožnem zdravniku g. dr. Turku iz Sevnice.

Šolsko leto 1930 /31

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo povoljno. Nalezljivih bolezní ni bilo. Učencem so se stavile koze 26. maja 1931 po okrajnem zdravniku g. dr. Turku iz Sevnice.

Šolsko leto 1931/32

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo povoljno. Učencem so se stavile koze 17. maja 1932 po tukajšnjem banovinskem zdravniku dr. Omahen Gustavu.

Šolsko leto 1932/33

Zapisov ni bilo.

Šolsko leto 1933/34

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo povoljno. Učencem je cepil koze tukajšnji banovinski zdravnik g. dr. Repič France dne 20. maja 1934.

Šolsko leto 1934/35

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v splošnem povoljno. Obolelo je več otrok na diareji¹⁰. Bili so vsi kontumacirani. Učencem je cepil koze tukajšnji banovinski zdravnik g. dr. Repič Franc dne 11. maja 1935.

Šolsko leto 1935/36

Zdravstveno stanje šolske mladine je bilo v splošnem povoljno. Učencem je cepil koze tukajšnji banovinski zdravnik g. dr. Repič Franc dne 9. maja 1935.

Za obdobje od leta 1936 – 1948 ni bilo podatkov.

Šolsko leto 1950/51

Zdravstveno stanje mladine. Učenci nižjih razredov so bolehalí za oslovskim kašljem in ošpicami. Posebno nevarnih obolenj pa ni bilo. Zdravniški pregled je bil dvakrat. Na šoli je delovala od meseca februarja do junija 1951 šolska mlečna kuhinja, v kateri so prejemale dnevni obrok mleka vsi učenci, kruh in sir pa 50 socialno šibkih in oddaljenih učencev.

Šolsko leto 1951/52

Zdravstveno stanje otrok je bilo zadovoljivo. Posebnih obolenj ni bilo, razen nekaj primerov ošpic. Zaradi izredno visokega snega v letošnji zimi se je pripetilo tudi precej nezgod. Enega učenca je vsipajoč sneg s strehe podsul in mu zlomil levo nogo.

¹⁰ *Diareja pogosto iztrebljanje tekočega fecesa, driska.*

Šolsko leto 1952/53

Zdravstveno stanje otrok je bilo zadovoljivo. Posebnih obolenj ni bilo, izvzemši nekaj primerov kašlja vsled prehlada v zimskem času. Otroci so bili enkrat zdravniško pregledani. Izvršilo se je obenem cepljenje proti kozam in davici.

Šolsko leto 1953/54

Ni podatkov o zdravstvenem stanju šolske mladine.

Šolsko leto 1954/55

V zimskem času je precej otrok zbolelo za mums, vendar brez večjih posledic.

Šolsko leto 1955/56

Hujših bolezenskih primerov ni bilo.

Šolsko leto 1956/57

V aprilu in deloma v maju je na šoli zbolelo 60 % otrok za ošpicami. Drugih bolezenskih primerov ni bilo.

Šolsko leto 1957/58 in 1958/59

Ni bilo posebnih bolezenskih primerov ni bilo, ki bi kakorkoli ovirali redno šolsko delo.

Šolsko leto 1959/60, 1960/61 in 1961/62

Ni podatkov.

Šolsko leto 1962/63

Zdravstveno stanje mladine je v zadnjih letih tudi v zaostalejših področjih Slovenije zaradi splošnega porasta standarda boljše. Ob zdravstvenih pregledih šolske mladine pa je vseeno ugotoviti preveč primerov slabokrvnosti, rahitisa in gnilobe zob.

Učenci so do 70 % sprejemali v šoli toplo malico. V zvezi z majhnimi finančnimi sredstvi pa letos nismo imeli dobre in stalne kuharice.

Šolsko leto 1963/64

V tem šolskem letu so bili sistematično pregledani vsi šoloobvezni učenci. Zdravnica dr. Hudinova je ugotovila visoko število podhranjenih učencev, slabokrvnosti in rahitisa. Mnogi učenci imajo slabo zobovje. Ti so bili napoteni k zobozdravniku, podhranjenim pa je šola nudila brezplačno malico.

Šolsko leto 1964/65

Med šolskim letom je bil izvršen sistematski zdravniški pregled vseh učencev. Posebnega sistematskega pregleda zobovja otrok ni bilo. Splošno zdravstveno stanje šolske mladine se v odnosu na lansko leto ni bistveno spremenilo. Učenci prvega in osmega razreda so bili tudi cepljeni proti davici in kozam.

Šolsko leto 1965/66

Meseca aprila je bil izvršen zdravstveni pregled novincev. Učenci prvega in osmega razreda pa so bili cepljeni proti tetanusu, davici in kozam.

Šolsko leto 1966/67

Zdravniško so bili v tem šolskem letu pregledani vsi šoloobvezni otroci. Splošno zdravstveno stanje šolske mladine se je od lanskega vidno popravilo. Učenci s slabšim zdravjem so bili pod stalno zdravniško kontrolo. Okrog 30 šolskih otrok je hodilo k zobozdravniku.

Šolsko leto 1967/68

Med šolskim letom so bili zdravniško pregledani vsi šoloobvezni otroci. Šolsko malico je prejela skozi vse šolsko leto od 160 do 180 šoloobveznih otrok. Med počitnicami je odšlo na 14 dnevno letovanje v Rovinj 13 učencev. Od tega je imelo brezplačno oskrbo v koloniji 5 otrok, 5 otrok s polovično ceno, 3 pa so plačali stroške svojega potovanja sami.

Šolsko leto 1968/69

Zdravniško so bili pregledani vsi učenci. Proti kozam in davici so bili cepljeni učenci prvega in osmega razreda, učenci prvega razreda pa še proti otroški paralizi. Skozi vse leto so učenci prejeli toplo malico za 8 din mesečno, 28 socialno ogroženih pa je dobivalo malico brezplačno. Ta strošek je pokrivala TIS Šentjur.

Šolsko leto 1969/70

Šola je skrbelo za zdravstveno varstvo učencev. Vsi učenci so imeli sistematični zdravniški pregled, prav tako pa tudi brezplačno zdravljenje. Učenci I. in VIII razred so bili cepljeni proti kozam in davici. Otroci slabšega zdravja so bili stalno pod zdravniško kontrolo. V pionirsko kolonijo Rovinj je odšlo 10 učencev. Vse šolsko leto so učenci dobivali tople malice. Cena tem je bila 8.-dni mesečno. 20 socialno ogroženi učencev je prejelo malico brezplačno.

Šolsko leto 1971/72

40 otrok dobivalo malico brezplačno, 15 šoloobvezni otrok je šlo po končanem pouku med glavnimi počitnicami na letovanje v Izolo.

Šolsko leto 1973/74

22 šolarjev na letovanje 22, otrokom s slabimi zobmi je zobozdravnik brezplačno popravil zobe.

Šolsko leto 1975/76

Zdravstveno pregledani 1. 4. in 7. razred. Proti gripi so bili cepljeni le tisti, ki so to cepljenje sami plačali. V obmorsko počitniško kolonijo je bilo poslanih 22 otrok.

Šolsko leto 2001/02

Opravljeni so bili zobozdravstveni pregledi za učence in načrtovani zdravstveni pregledi, opravljeno je bilo tudi cepljenje za učence. Vsi pregledi so bili opravljeni v zdravstvenem domu na Planini. Veliko učencev je zbolelo za vodenimi kozami.

Šolsko leto 2002/03

Opravljeni so bili zobozdravstveni in zdravstveni pregledi za učence. Potekali so v zdravstvenem domu na Planini; zdravstvene preglede izvaja ordinacija dr. Drage Kovač iz Šentjurja, zobozdravstvene pa planinska ambulanta. V mesecu avgustu smo bili pri dr. Čoloviču (v novem diagnostičnem centru) na zdravstvenem pregledu tudi vsi delavci šole. Kuharica ne potrebuje več življenjskih pregledov, temveč mora svoje zdravstveno stanje samo opazovati, zdravstveni pregled ima na 3 leta, kot ostali delavci.

6.2 Zapisi o zdravstvenem stanju šolske mladine v Kroniki OŠ Bohor

Zanimivi so bili tudi zapisi v kroniki Osnovne šole Bohor s Šentvida pri Planini. V pisnem viru od 1921/22 do 1968/69 najdemo spodaj navedene podatke.

Šolsko leto 1921/22

Usled griže, ki je bila v našem okraju precej razširjena, se je začelo šolsko leto mesto 15. oktobra še le 4. novembra 1921. Cepljenje koz: Okrajni zdravnik g. dr. Gerlovič je cepil koze 20. junija. Cepljeni so bili vsi šolarji, ki so šoloobvezni pa do sedaj še niso bili uspešno cepljeni, nadalje vsi oni, ki so bili rojeni v letu 1912.

Zdravstveno stanje. Letos se sicer ni pojavila med šolsko mladino nobena nalezljiva bolezen; pač pa je bilo mnogo učencev na očeh bolanih. Ta bolezen je trajala pri obolelem le nekaj dni.

Šolsko leto 1922/23

Cepljenje koz. Dasi je okrajno glavarstvo zahtevalo natančen seznam onih, ki pridejo v letošnje cepljenje vpoštev, je to iz neznanega vzroka odpadlo. Cepljenje se je vršilo v sosednjih šolskih okoliših, le tukaj ne.

Zdravstveno stanje. Nalezljivih boleznih v minulem šolskem letu v tem okolišu ni bilo. – Šolsko vodstvo je dobilo nalog, da predloži okrajnemu zdravniku seznam glede golšavih učencev. Seznam se je vposlal, toda zadeva je popolnoma zaspala. Gospod okrajni zdravnik se je napovedal za 15. aprila, da pregleda golše, a je pozneje svoj obisk odpovedal. – Ker je tukaj golšavost¹¹ zelo razširjena, bi bilo v resnici potrebno, da se kaj ukrene.

Šolsko leto 1923/24

Cepljenje koz. Letošnje cepljenje koz se je vršilo 21. maja pregled pa 28. maja. Uspehi cepljenja so bili v tem letu povoljni.

Zdravstveno stanje. Nalezljivih boleznih letos ni bilo. – Golšavi otroci so dobili jodove tablete. Delile so se jim v šoli. – Učinek je bil presenetljiv. Večina teh otrok je izgubilo golšo, če ne popolnoma, vsaj deloma. Dobro bi bilo, da bi se to zdravljenje tudi v prihodnjem šolskem letu nadaljevalo.

Šolsko leto 1924/25

Cepljenje koz se je v minulem šolskem letu vršilo 23. junija in pregled 30. junija. Cepil je okrajni zdravnik g. dr. Rakež iz Šmarja pri Jelšah. Zdravstveno stanje. V mesecu juniju je bil mumps med šolsko mladino zelo razširjen, ker je povzročilo slab šolski obisk v tem 1 mesecu. Učenec 2. razreda, je umrl 12. septembra 1924 za slepičem.

Šolsko leto 1925/26

Cepljenje koz se je vršilo 8. in 14. maja 1927. Cepil je to pot okrožni zdravnik dr. Anton Levec iz Planine. Uspeh cepljenja je bil dovoljen. Zdravstveno stanje v tem letu je bilo v tem letu precej dobro. Razen ošpic, ki so se pojavile proti koncu šolskega leta med otroci ni bilo nalezljivih boleznih.

Šolsko leto 1926/27

Cepljenje koz se je vršilo 5. in 12. maja 1927. Cepil je tudi letos okrožni zdravnik dr. Anton Levec iz Planine. Uspeh cepljenja je bil dober.

Zdravstveno stanje v tem letu je bilo prav dobro.

Šolsko leto 1927/28

Cepljenje koz se je vršilo 2. maja in 14. maja 1928. Cepil je letos okrožni zdravnik dr. Turk iz Sevnice. Zdravstveno stanje je bilo v tem šolskem letu dobro.

Šolsko leto 1928/29

¹¹ *Golšavost je bolezensko povečanje ščitnice.*

Cepljenje koz se je vršilo dne 15. maja – pregled cepljenja dne 22. maja 1929. Cepljenje je izvršil okrožni zdravnik iz Sevnice dr. Turk.

Zdravstveno stanje je bilo v splošnem povoljno, le v mesecu juniju se je pojavil v 1. razredu dušljivi kašelj, kar je ugotovil okrožni zdravnik dr. Turk pri pregledu dne 18. aprila 1929. Odredil je, da se ukine pouk v tem razredu. Pouk je bil ukinjen do 3. julija.

Šolsko leto 1929/30

Ukinitev pouka vsled davice¹². V mesecu novembru se je pojavila med šolajočo mladino nalezljiva bolezen davica (difterija). Bolezen se je najprej pojavila v vasi Vrh, kjer je bilo tudi največ slučajev. Iz Vrha se je razširila po Planinski vasi in drugod. Vsled tega se je na predlog okrožnega zdravnika iz Sevnice g. dr. Turka ukinil pouk z dnem 25. novembra 1929 in je bil ukinjen do 29. decembra 1929. Dne 9. in 10. decembra se je vršil pouk. Ker pa se je bolezen še vedno pojavljala, se je pouk ukinil ponovno z dne 11. decembra in je bil ukinjen do 18. decembra 1929.

Cepljenje proti kozam se je vršilo dne 28. maja 1930, pregled cepljenja pa dne 4. maja 1930. Cepljenje je izvršil okrožni zdravnik iz Sevnice g. dr. Turk.

Šolsko leto 1930/31

Ukinitev pouka vsled davice. Dne 8. decembra 1930 je obolela na davici učiteljica Marija Jenčič. Vsled tega se je po odredbi okrožnega zdravnika iz Sevnice dr. Turka ukinil pouk v vseh razredih z dnem 10. decembra 1930. Po odloku načelstva sreza šmarskega P. br. 2997/1 od 15. decembra, je trajala ukinitev pouka radi davice 14 dni, to je od vstevši 10. decembra do vstevši 23. decembra 1930.

Zdravstveno stanje učencev je bilo v splošnem zadovoljivo, le v začetku meseca marca so nekateri učenci oboleli na dihalih.

Cepljenje proti kozam se je vršilo dne 19. maja 1931. Ob tej priliki je bil pregled novincev. Pregled cepljenja je bil dne 26. maja 1931. Cepljenje je izvršil okrožni zdravnik iz Sevnice, dr. Turk.

Šolsko leto 1931/32

Zdravstveno stanje učencev je v splošnem zadovoljivo, le v začetku junija 1932 so se pojavile v šolskem okolišu ošpice, kar je oviralo šolski obisk. Pouk je trajal kar dalje (odločitev načelnika sreza šmarskega- P. No 890/2 od 8. junija 1932).

Zdravstveni pregledi. V smislu zakona o narodnih šolah § 107, so se vršili letos po šolah zdravniški pregledi učencev in učiteljev. Vsak učenec in učitelj ima poseben zdravstveni list, kjer se zabeležijo vsi rodbinski podatki in rezultati zdravstvenega pregleda. Zdravniški pregled se je vršil na tukajšnji šoli dne 15. januarja 1932, 21. maja in 30. maja 1932. Izvršil je pregled banovinski zdravnik iz Planine g. dr. Gustav Omahen.

Cepljenje proti kozam se je vršilo dne 21. in 30. maja 1932 (30. maja pregled).

Obenem se je vršil pregled novincev. Cepljenje je izvršil banovinski zdravnik iz Planine g. dr. Gustav Omahen.

Šolsko leto 1932/33

Zdravstveno stanje je v splošnem zadovoljivo, le v zimskem času se je pojavila v lažji obliki davica in bolezen grla sploh, proti koncu meseca marca pa influenza.

Zdravniški pregledi so se vršili na tukajšnji šoli v priliki cepljenja dne 16. in 23. maja ter dne 30. maja 1933. Izvršil je pregled banovinski zdravnik iz Planine dr. Repič.

Cepljenje proti kozam se je vršilo dne 16 in 23. maja 1933. Obenem se je vršil pregled novincev. Cepljenje je izvršil banovinski zdravnik dr. Fran Repič.

¹² *Dávica* je nalezljiva bolezen, ki jo povzroča toksigeni bacil *Corynebacterium diphtheriae* in za katero so značilne psevdomembranske obloge predvsem v žrelu, sapniku in nosu.

Šolsko leto 1933/34

Zdravstveno stanje je v splošnem zadovoljivo, le v novembru 1933 in juniju 1934 je bilo opaziti lažjo obliko davice in obolenja grla sploh. Pojavilo se je tudi vnetje očesnih veznic.

Zdravniški pregledi so se vršili na tukajšnji šoli v priliki letnega cepljenja in sicer dne 29. maja 1934 in 5. junija 1934. Prvi sistematski pregled se je vršil dne 3. oktobra 1933. Preglede in cepljenje je izvršil dr. Franc Repič iz Planine.

Cepljenje proti kozam je izvršil dr. Fr. Repič iz Planine dne 29. maja in 5. junija 1934. Obenem vpis in pregled novincev.

Šolsko leto 1934/35

Zdravstveno stanje učencev je v splošnem prav zadovoljivo, pojavile so se lažje bolezni dihal, pa tudi nekaj slučajev ošpic in zlatenice.

Zdravniški pregledi so se vršili na tukajšnji šoli o priliki letnega cepljenja koz in sicer dne 14. in 21. maja 1935. Prvi sistematski pregled se je vršil dne 25. septembra 1935. Preglede in cepljenje je izvršil banovinski zdravnik dr. Franc Repič s Planine.

Cepljenje proti kozam je izvršil dr. Franc Repič dne 14. in 21. maja 1935. Obenem vpisovanje in pregled novincev.

Šolsko leto 1935/36

Zdravstveno stanje je v splošnem prav zadovoljivo, pojavili so se lažji slučajji gripe in bolezni dihal sploh. Zdravstveni pregledi so se vršili na tukajšnji soli o priliki cepljenja koz dne 11. in 18. maja 1936. Prvi sistematski pregled se je vršil dne 23. oktobra, drugi pregled pa 30. maja 1936. Pregled je izvršil dr. Franc Repič iz Planine.

Cepljenje proti kozam je izvršil banovinski zdravnik dr. Franc Repič iz Planine, dne 11. in 18. maja 1936. Obenem vpisovanje in pregled novincev.

Šolsko leto 1936/37

Zdravstveno stanje učencev je vobče zadovoljivo. Pojavili so se slučajji srbečice in bolezni dihal.

Zdravstveni pregledi so se vršili o priliki cepljenja koz dne 4. in 11. maja 1937 Prvi sistematski pregled se je vršil dne 16. oktobra 1936, drugi pa 16. junija 1937. Preglede in cepljenje je izvršil dr. Franc Repič iz Planine. Cepljenje proti kozam je izvršil banovinski zdravnik dr. Franc Repič iz Planine 4. in 11. maja 1937. Obenem vpisovanje in pregled novincev.

Šolsko leto 1937/38

Zdravstveno stanje učencev je vobče (nasploh) zadovoljivo. Pojavili so se slučajji trebušnega legarja (izraz za trebušni tifus) in oslovski kašelj. Zdravstveni pregledi so se vršili o priliki cepljenja koz dne 10. in 17. maja 1938. Pregled je izvršil dr. Franc Repič iz Planine. Cepljenje proti kozam se je vršilo dne 10. in 17. maja 1938. Cepljenje je izvršil dr. Franc Repič.

Šolsko leto 1938/39

Zdravstveno stanje učencev je v splošnem zadovoljivo, le v marcu in aprilu so se pojavili lažji slučajji gripe. Težji slučaj se je dogodil učencu 3. oddelka, ko mu je pri igranju eksplodiral naboj in mu odnesel tri prste leve roke in trajno poškodoval levo oko.

Zdravniški pregledi so se vršili na tukajšnji soli dne 10. oktobra 1938 in ob priliki cepljenja koz dne 8. maja 1939. Pregled je izvršil dr. Franc Repič, banovinski zdravnik iz Planine.

Cepljenje proti kozam je banovinski zdravnik dr. Franc Repič iz Planine dne 8. maja 1939. Obenem vpisovanje in pregled novincev.

Šolsko leto 1939/40

Zdravstveno stanje učencev je splošno zadovoljivo. Pojavili so se slučajji močne kožne bolezni konjskega lišaja pri treh učencih in dva slučajja mumpsu. Ena učenka pa je močno bolehalo za revmatizmom in razširitvijo srca.

Zdravstveni pregledi so se vršili ob priliki cepljenja koz dne 8. maja 1940 in dne 5. novembra 1939. Cepljenje in preglede je izvršil banovinski zdravnik dr. Franc Repič iz Planine.

Medvojna leta (1941- 1945)

Nemška šola. Ni podatkov o zdravstvenem stanju šolske mladine.

Šolsko leto 1945/46

Zdravstveno stanje učencev je v splošnem zadovoljivo, le proti koncu zime ob nastopu pomladi, se je pojavilo več primerov influence, ki pa so jo otroci preboleli.

Zdravniški pregled se je vršil na tukajšnji šoli dne 9. aprila 1946. Izvršil ga je dr. Gustav Petrič – Müller iz Planine.

Cepljenje proti kozam se je vršilo dne 16. maja 1946 (23. maja pregled). Obenem se je vršil pregled novincev.

Šolsko leto 1946/47

Zdravstveno stanje otrok je bilo v splošnem zelo zadovoljivo, bilo je le nekaj slučajev mumpsa in nekaj primerov influence. Zdravniški pregled se je vršil dne 8. januarja 1947. Izvršil ga je dr. Gustav Petrič – Müller iz Planine. Cepljenje proti kozam se je vršilo dne 10. maja 1947. Pripomnim, da so se takrat prijele kože vsem otrokom, ki so pretrpeli velike bolečine in niso mogli otroci 14 dni v šolo. Cepivo je bilo iz Zagreb.

Šolsko leto 1947/48

Zdravstveno stanje otrok je bilo celo leto prav dobro. Zdravniški pregled je izvršil tovariš dr. Müller – Petrič iz Planine.

Šolsko leto 1948/49

V začetku šolskega leta je zbolela učiteljica Cverlinova – udarila se je na nogi, dobila zastrupljenje in ostala 14 dni v postelji. ...Radi njene bolezni pa je prostovoljno hodil od 27. septembra pa do 14. oktobra 1949 vsak dan poučevat na Planino učitelj Smeh Leopold. ... Učiteljica Krajnc Kristina je delala meseca maja diplomski izpit, učiteljica Jazbinšek Ljudmila pa je bila na bolezenskem dopustu. Na šoli je ostal sam učitelj Smeh, ki je poučeval dnevno 168 otrok. Da je duševno in telesno mnogo trpel, je dejstvo, da je dobil 29. maja živčni napad.

Zdravstveno stanje otrok je bilo prav dobro. Učenci so imeli, le nekaj slučajev, gnojno vnete oči.

Zdravniški pregled je izvršil tovariš zdravnik dr. Müller – Petrič.

Šolsko leto 1950/51

Zdravniški pregled se je vršil meseca maja po dr. Müller – Petrič Gustavu, sektorskem zdravniku iz Planine pri Sevnici. Obenem je bil izvršen tudi pregled otrok, ki bodo jeseni pričeli obiskovati šolo. Tudi cepljenje proti kozam in davici je izvršil imenovani zdravnik. Bila pa je v kraju tudi ekipa BCG, ki je zajela veliko večino otrok in mladine od 1. do 25. leta.

Zdravstveno stanje učencev se iz leta v leto boljša, saj izginjajo posledice vojne. Letos pa tudi tukajšnji krajini ni prizanesla epidemija gripe, ki je poleg skoraj polovice učencev zajela tudi mnogo prebivalstva in dva člana učiteljskega zbora.

Šolsko leto 1951/52

Zdravniški pregled je bil meseca maja. Ker je bil dr. Müller – Petrič na orožnih vajah, ga je izvršil njegov namestnik, ki je obenem pregledal tudi otroke, ki bodo pričeli jeseni obiskovati šolo. Tudi cepljenje proti kozam in davici je izvršil namestnik sektorskega zdravnika.

Otroci letos zdravstveno niso dosti trpeli. Primerov daljših bolezni sploh ni bilo. Učiteljstvu je uspelo šolsko mladino 100 % nezgodno zavarovati. Mislim, da smo v tem pogledu najboljša šola na Kozjanskem, če ne celo v okraju.

Šolsko leto 1952/53

Zdravstveno stanje otrok je bilo v splošnem zadovoljivo, le proti koncu zime ob nastopu pomladi, se je pojavilo več primerov prehlada, kar pa so otroci kmalu preboleli. Težjih obolenj ni bilo. Cepljenje proti kozam se je vršilo 16. maja 1953. Drugič pa 13. junija 1953.

Šolsko leto 1953/54

Zdravstveno stanje otrok. Pred zimo v mesecu decembru se je pojavil hud oslovski kašelj in par primerov influence. Kašelj je precej zadržal otroke doma, tako da so se posledice kar močno poznale v učnih uspehih. Z vztrajnim prizadevanjem in požrtvovalnostjo tovarišev smo tudi to vrzel zrealizirali. Zlasti je bilo to opaziti v nižjih razredih. Oktobra je umrl vsled zastrupitve krvi učenec 4. razreda. Na zadnji poti ga spremijo vsi učenci tukajšnje šole. Skoz zimo na pomlad pa je zdravstveno stanje otrok zadovoljivo.

Cepljenje otrok proti črnim kozam se je vršilo na naši šoli 17. maja in 7. junija.

V mesecu aprilu je bil pregled zob vseh učencev na šoli. 25. aprila pa je bil pregled in popravilo zob za vse šolske otroke na Planini. Naši otroci so se istega dne stoodstotno udeležili.

Zdravniški pregled otrok se je vršil na naši šoli 15. junija 1954. Pregledani so bili vsi otroci.

Šolsko leto 1954/55

V zimskih mesecih je razsajala v tukajšnjem kraju epidemija gripe in koz ter ošpic. Šole sicer nismo zaprli, vendar pa nam je v teh zimskih mesecih manjkalo nad 50 % otrok od pouka. Večina vsi otroci so morali preboleti omenjene bolezni in to ne vsi hkrati, da se je stanje bolehavosti vleklo v nedogled. Ves čas v zimskih mesecih smo imeli šolski obisk pod 50 %. Tudi zdravnika iz Planine sta si mnogo prizadevala k izboljšanju zdravstvenega stanja – pa vse to ni nič pomagalo. Smrtnih žrtev ni bilo.

Poleg epidemije pa je v poznih mesecih zime zapadlo ogromno snega in tudi zima je bila prav sibirski. Snega je bilo toliko, da niti starejši ljudje niso pomnili take zime in to v mesecu marcu. Vreme pa se niti pozneje ni mnogo izboljšalo, kar je zelo neugodno vplivalo na šolski obisk in zdravstveno stanje otrok.

Cepljenje otrok je bilo v redu izvedeno v pomladanskih mesecih. Otroke je cepil zdravnik planinske ambulante iz Planine.

Šolsko leto 1955/56

Zdravstveno stanje otrok. V zimskem času se je v našem okolišu močno razširila epidemija hripe ali influence. Zbolelo je mnogo otrok, ki pa so bolezen preboleli, smrtnih slučajev ni bilo. Nekoliko se je razširil tudi oslovski kašelj toda le v lažji obliki.

Cepljenje proti kozam. Tudi cepljenje proti kozam in davici se je letos redno izvršilo. Prav tako so bili cepljeni učenci 1. razreda in oni, ki so letos zadostili šolski obveznosti proti tuberkulozi. To cepljenje je izvedel »Protituberkulozni dispanzer iz Celja«.

Šolsko leto 1956/57

V splošnem je bilo zdravstveno stanje otrok zelo dobro. V zimskem času se je pojavilo nekaj slučajev gripe, katero pa so prizadeti učenci kmalu preboleli. Ostalih bolezni, razen manjših prehladov ni bilo. Higijenski kotički so delovali v vseh razredih dokaj uspešno.

Cepljenje otrok. Cepljenje proti TBC je bilo na naši šoli dne 12. marca in 15. marca 1957. Izvršil ga je protituberkulozni dispanzer iz Celja. Cepljeni so bili učenci 1. razreda in vsi oni, ki so letos zadostili šolski obveznosti. Cepljenje proti davici in kozam pa je bilo 11. aprila 1957 in 9. maja 1957. Cepil je dr. Pečar Samo iz Planine.

Šolsko leto 1957/58

Zdravstveno stanje otrok. V splošnem smo z zdravstvenim stanjem lahko zadovoljni. V zimskem času se je pojavilo pri nas nekaj slučajev gripe, spomladi pa vodene koze, drugih dolgotrajnejših bolezni ni bilo, razen učenke Križnik Anice, katera je imela sklepni revmatizem z obolenjem srca.

Higienski kotički so v vseh razredih uspešno delovali.

Cepljenje otrok. Letos na naši šoli ni bilo cepljenja proti TBC. Cepljenje proti davici in kozam pa je bilo tudi letos, kakor vsako leto. Cepil je dr. Pečar Samo. Imeli smo tudi cepljenje proti otroški paralizi učencev 1. in 2. razreda.

Šolsko leto 1958/59

Zdravstveno stanje otrok. V zimskem času so učenci nekoliko bolehalo za gripo, kasneje pa se je pojavil oslovski kašelj. Največ otrok za to bolezen je obolelo v 2. razredu. Posebnih dolgotrajnih boleznih ni bilo. Vsled boleznih je največ manjkala učenka Kranjc Marija iz Podloga, ki je v splošnem šibkega zdravja. Na šoli so bili ustanovljeni higijenski kotički, ki so vse leto uspešno delovali.

Kakor vsako leto, se je tudi letos na šoli vršilo cepljenje otrok proti davici in kozam. Cepil je dr. Pečar Samo iz Planine. Poleg rednega cepljenja otrok so letos cepili tudi proti otroški paralizi vse otroke od 1. do 10. leta starosti. To cepljenje je bilo trikrat. Da bi učenci imeli boljše zobovje dobivajo tablete vsi učenci od 1. do 5. razreda.

Šolsko leto 1959/60

Zdravstveno stanje otrok je bilo v glavnem zadovoljivo. Zaradi boleznih ni izaostalo od pouka mnogo učencev. Tudi v tem šolskem letu je bilo cepljenje otrok proti davici in kozam. Cepil je dr. Pečar iz Planine. Otroci še vedno dobivajo tablete za zdravo zobovje iz zobne ambulante v Šentjurju.

Šolsko leto 1960/61

Zdravstveno stanje otrok je bilo vse šolsko leto dobro. Epidemičnih boleznih ni bilo. V zimskem času je nekaj otrok obolelo za vodene koze, prehlad, gripo, itd. Med zimskimi počitnicami si je zlomila nogo učenka petega razreda Koprivc Rozalija, Križnik Anica pa se je dolgo časa zdravila v bolnišnici za sklepni revmatizem. Otroci so bili cepljeni proti otroški paralizi, prvi razred pa tudi proti davici in kozam. Cepila je zdravstvena komisija iz Šentjurja pri Celju.

Splošnega zdravstvenega pregleda ni bilo.

Šolsko leto 1961/62

Zdravstveno stanje otrok v tem šolskem letu je bilo dobro, nekateri posamezni učenci so v zimskem času imeli gripo. Učenci prvega razreda so bili cepljeni proti črnim kozam, davici, tetanusu in oslovskemu kašlju. Istočasno so cepili tudi učni kader. Zdravniško so bili pregledani le šolski novinci pred vstopom v šolo. Maja meseca so vsi učenci naše šole spremili na zadnji poti učenca, ki je umrl v ljubljanski bolnišnici.

Šolsko leto 1962/63

Zdravstveno stanje otrok je bilo vse šolsko leto dobro. Epidemičnih boleznih ni bilo. V zimskem času je nekaj otrok obolelo za gripo, prehlad, itd. Med zimskimi počitnicami je zlomil roko učenec petega razreda. Isti se je bil še pred tem močno urezal s koso v roko.

Učenci prvega razreda so bili cepljeni proti črnim kozam, davici, tetanusu in oslovskemu kašlju. Zdravniško so bili pregledani le šolski novinci pred vstopom v šolo.

Šolsko leto 1963/64

Zdravstveno stanje otrok je bilo razmeroma dobro vse šolsko leto. V mesecu oktobru smo imeli na šoli zdravniški pregled za vse učence. Nekaj otrok je tovarišica zdravnica napotila k zobozdravniku, enega na operacijo mandljev v bolnico, nekaj pa k specialistu za oči. Tri učence je pregledala za kolonijo v Rovinju, katere so se tudi resnično udeležili. V zimskem času je imelo nekaj otrok gripo in angino, epidemičnih obolenj ni bilo. Učenci prvega razreda so bili cepljeni proti davici, tetanusu in oslovskemu kašlju ter proti črnim kozam. Šolski novinci so bili pred vstopom v šolo zdravniško pregledani. Zdravniške preglede in cepljenje je izvršila tov. dr. Hudina Milena iz Šentjurja.

Šolsko leto 1964/65

Zdravstveno stanje otrok je bilo v glavnem zadovoljivo. Res je, da so učenci zlasti nižjih razredov v zimskem času množično obolevali za mumsom, vendar drugih bolezni, ki bi povzročale obolenja večjega števila učencev, ni bilo. Dva učenca sta bila nekaj časa tudi v bolnici, v enem primeru vsled bolezni, v drugem pa vsled lažjega kirurškega posega. Kakih deset učencev si je zdravilo zobovje v zobni ambulanti Planina, ker jim je to že lani priporočal zobozdravnik. Zdravniškega in zobozdravniškega pregleda učencev pa letos na naši šoli ni bilo.

Cepljenje otrok. Tudi v tem šolskem letu so bili cepljeni le učenci 1. razreda in to proti davici, tetanusu, oslovskemu kašlju in črnim kozam. Šolski novinci so bili pred vstopom v šolo zdravniško pregledani. Pregled je izvršila tov. dr. Hudina Milena iz zdravstvenega doma v Šentjurju,

Šolsko leto 1965/66

Zdravstveno stanje otrok je bilo v glavnem zadovoljivo. V tem šolskem letu se je pojavila epidemija ošpic, nekaj učencev je obolelo za mums, bilo je tudi nekaj primerov gripe. Dva učenca sta bila nekaj časa v bolnici, v enem primeru je bil potreben kirurški poseg, v drugem pa je učenec dobil mavec na nogo.

V zobni ambulanti si je v tem letu zdravilo zobovje več učencev. Sistematskega zdravniškega pregleda v tem šolskem letu ni bilo, razen 1. razreda, ki je bil ob času cepljenja delno zdravniško pregledan.

V mesecu maju je obiskal šolo dr. Moser Ivo in cepil učence petega razreda proti davici, tetanusu in črnim kozam. Pred vstopom v 1. razred je pregledala šolske novince dr. Hudina Milena.

Šolsko leto 1966/67

Zdravstveno stanje učencev

Zdravstveno stanje otrok v tem šolskem letu je bilo srednje. Že v začetku leta sta dve učenki oboleli za zlatenico, katero sta zdravili precej dolgo v bolnišnici nato pa doma. Ko sta se vrnila v šolo, sta bili vse leto oproščeni telovadbe.

11. februarja je bil sistematski zdravniški pregled za vse učence naše šole. Izvršil ga je dr. Slobodan Kukovič in medicinska sestra Angelca Zdolšek. Pri pregledu je bilo ugotovljeno da je več otrok slabo krvnih in podhranjenih. Nekatere otroke smo zaradi slabega vida poslali specialistu za oči. Tudi slabokrvnim smo posvetili vso pozornost, saj so po zaužitju določenih zdravil morali na ponovni pregled krvi. V večini se je stanje izboljšalo. Med zimskimi časom je imelo več otrok angino in gripo. Epidemičnih obolenj ni bilo. Pri kuhinji se hranijo skoraj vsi otroci, zato upamo, da bomo odpravili podhranjenost¹³ in slabokrvnost naših učence. Ker trikrat tedensko kuhamo enoločnice nam pride ves pridelek s šolskega vrta zelo prav.

Šolsko leto 1967/68

Zobovje se v tem letu zdravilo 14 učencev, dve učenki pa redno hodita zaradi zobovja v Celje, na javno zobno kliniko.

Zaradi dobre organizacije in dela na splošno je naša šola pri tekmovanju »Izboljšujmo prehrano v šolski kuhinji« dosegla 1. mesto in v zvezi s tem dobila denarno nagrado v znesku 3000 ND od zvezne odbora KR. Z navedenim denarjem smo si uredili jedilnico in nabavili nekaj posode.

Cepljenje otrok: Učenci prvega razreda so bili običajno cepljeni proti davici, tetanusu in oslovskemu kašlju v jeseni pa še proti črnim kozam. Novinci so bili pred vstopom v šolo zdravstveno pregledani. Pregled novincev je izvršil dr. Andrej Fidler cepljenje pa Slobodan Kukovič.

¹³ **Podhranjenost** je telesna oslabeledost zaradi količinsko in/ali kakovostno pomanjkljive prehrane ali pa nezadostne resorpcije hranilnih snovi.

Šolsko leto 1967/68

V tem šolskem letu je bilo zdravstveno stanje učencev še kar zadovoljivo. Posebnih daljših obolenj posameznih učencev ni bilo. V mesecu aprilu so bili vsi učenci zdravstveno pregledani v zdravstvenem domu na Planini. Sistematski zdravstveni pregled je izvršil dr. Slobodan Kukovič in medicinska sestra Angela Ferbežer. Pri nekaterih učencih so ugotovili slabokrvnost, obolenje zob in podobno. Slabokrvne otroke smo dlje časa redno pošiljali na redno kontrolo, prav tako ostale k zobozdravniku. Zobovje se je v tem letu zdravilo 14 dve učenki pa redno hodita zaradi zobovja v Celje na pravo zobno kliniko. V zimskem času je bilo več otrok prehlajenih, nekateri pa so zboleli za angino in gripo. Nalezljivih obolenj ni bilo. Cepljenje otrok: otroci prvega razreda so bili cepljeni proti davici, tetanusu in oslovskega kašlju v jeseni pa še proti črnim kozam. Vsi novinci so bili pred vstopom v šolo zdravstveno pregledani.

Šolsko leto 1968/69

Zdravstveno stanje otrok je bilo vse šolsko leto dobro. za vse učence je bil na Planini sistematski pregled. Nekaj učencev je zdravnik Slobodan Kukovič napotil k specialistu, nekateri pa so si morali izboljšati kri. Hujših nalezljivih obolenj ni bilo. Cepljenje otrok: takoj kot vsako leto so bili prvi razredi cepljeni proti davici, tetanusu in oslovskega kašlju ter proti črnim kozam. preglede je opravil zdravnik s Planine dok. Kukovič Slobodan.

Šolsko leto 1969/70

V splošnem je bilo zdravstveno stanje otrok med šolskim letom dobro, le učenec 4. razreda je že meseca septembra težje obolel na nogah. vsi učenci so imeli sistematski pregled. Nekateri učenci so imeli slabo kri, ki so jo potem zdravili. Tri učence pa je zdravnik predlagal za zdravstveno kolonijo v Rovinju.

10 in 13 februarja so bili učenci cepljeni proti tuberkulozi, cepila jih je ekipa iz Celja. epidemičnih obolenj ni bilo. Prvi razred je bil tako kot vsako leto cepljen proti davici, tetanusu, oslovskega kašlju in proti črnim kozam. ta cepljenja je izvedel Šmid Janez iz zdravstvenega doma Planina.

7. DR. JANEZ ŠMID

Zapis iz šolske kronike 1969/70 potrjuje, da se je leta 1969 začela zgodba dr. Janeza Šmida, ki je bil družinski zdravnik na Planini vse od leta 1969 pa do leta 2007. Dr. Šmid še vedno pomaga na Planini, saj ne dobijo zdravnika. Končal je medicinsko fakulteto v Ljubljani. Njegovo prvo delovno mesto je bilo na Hrvaškem, kjer je opravljal 7 mesecev medicino dela, kar mu ni ustrezalo, zato se je javil na razpis za družinskega zdravnika na Planini.

Dr. Janez Šmid je družinski zdravnik, ki je leta 1969 prišel na Planino in se leta 2007 upokojil, a še vedno enkrat tedensko dela, ker trenutno Planina nima svojega zdravnika.

Dr. Janez Šmid se je leta 1969 pripeljal po skoraj kolovozni poti s svojim »fičkom«, ženo in hčerko na Planino. Stanovanje ga je čakalo kar v starem zdravstvenem domu, ki je bil postavljen že leta 1948.

Slika iz spletne strani <http://www.zd-sentjur.si/zgodovina.html>

Iz Enciklopedije Slovenije smo izvedeli, da so zdravstvene postaje začeli ustanavljati že pred 2. svet. vojno v skladu z novimi izhodišči za delovanje javnega zdravstva po zamislih A. Štamparja. Nastajali so hkrati z razvojem mreže zdravstvenih domov, predvsem v odročnejših krajih. Po drugi svetovni vojni se je z ustanavljanjem zdravstvenih postaj omogočala dostopnost osnovne zdravstvene dejavnosti po vsej Sloveniji. Leta 1960 je bilo v Sloveniji 86 ZP.

11. decembra 1948 je bila v regionalnem časopisu Celjski tednik objavljena časopisna novica, ki potrjuje besede dr. Janeza Šmida.

V Planini je otvorjen zdravstveni dom

V nedeljo je bil slavnostno izročen svojemu namenu zdravstveni dom na Planini, ki je obenem prvi zdravstveni dom, zgrajen v okraju Celje-okolica. Postavitev zdravstvene ustanove v kraju, daleč od bolnice, je bila pereča potreba Planine, ki je bila rešene šele sedaj, po naši veliki družbeno-ekonomski preobrazbi, ko je nova ljudska oblast pristopila k proučevanju problematike. ZD v Planini je opremljen s posvetovalnico za matere in dojenčke, z dečjim dispanzerjem in splošno ambulanto. V kratkem bo odprta ordinacija za zobozdravstvo in dokončno opremljeno kopališče. Ko je zastopnica okrajnega izvršilnega odbora tov. Borovšak Helena predala ZD zaslužnim Planinčanom v uporabo, je izrazila željo, da bi tej svečanosti kmalu sledila otvoritev zadružnega doma, ki bo dal Planini tudi novo gospodarsko in kulturno-prosvetno središče.

(Celjski tednik, 11. 12. 1948)

Stanovanje dr. Šmida je bilo v slabem stanju, saj so si zdravniki na Planini kar podajali kljuge. K temu je zagotovo prispeval odmaknjen svet. Planino so zdravniki hitro zapuščali, saj je bil ta kraj daleč stran od središč, s katerimi so ga povezovale slabe ceste – kolovozi. Šele leta 1970 je bila zgrajena cesta Planina - Sevnica.

Zdravnik nam je povedal, da je bila v zdravstvenem domu poleg ordinacije v kletnih prostorih še tuširnica s prhami, za katero pa ve, da v njegovem času ni bila nikoli uporabljena. Planinčani niso želeli na ta način skrbeti za higieno.

Najdeni članek v časopisu Savinjski vestnik iz leta 1953 potrjuje, da je zdravstveni dom imel kopališče s prhami.

Javno kopališče na Planini

Planina ima lep zdravstveni dom, v katerem je urejeno tudi kopališče s sedmimi prhami. Kmalu bo pet let, odkar je bila otvoritev te ustanove. Ne bomo se sedaj spuščali v to, kdo je kriv, da čistilno kopališče ni začelo obratovati vsaj v letnih mesecih vsa ta leta. Jasno je, da tak odnos brezbržnosti mora nehati in da te naprave morajo začeti služiti svojemu namenu. Zaradi tega je 26. maja komisija na Planini ukrenila v sporazumu s krajevnimi faktorji, ki so pokazali popolno razumevanje, da bo to kopališče končno začelo služiti svojemu namenu. Tako bo v soboto brezplačno kopanje vseh odraslih. Zaradi tega priporočamo, da množične organizacije o tem ukrepu seznanijo ljudi, krajevni zdravnik pa naj bi seznanil tamkajšnje ljudstvo o važnosti in pomenu osebne higiene.

Priporočamo, da bi se tega »propagandnega brezplačnega kopanja« udeležili starši otrok, ker bo v Tednu matere in otroka brezplačno kopanje vse šolske mladine zdravniškega okoliša.

Informatorji so za higieno doma so skrbeli tako, da so čistili in se dokaj redno umivali. Enkrat na teden so se skopali, drugače umivali samo noge. Umivali so se v vedru ali leseni banji. Vodo so v hišo prinašali v brentah od daleč, zato je bila higiena pomanjkljiva. Plenice so prekuhávali na štedilniku in spirali na roke,

Dr. Janez Šmid je opravljal delo družinske splošne medicine, zato je moral poznati razvoj človeka od rojstva do smrti. Poleg tega se mora zdravnik ves čas izobraževati, da ne zgubi stika z novostmi na področju medicine, ki so zelo hitre. Za zdravniški poklic se je odločil, ker ga je ta poklic veselil, poleg tega pa je ta poklic zelo human, če ga opravljaš s srcem in z dušo.

*Prvi zdravstveni dom
(slika last dr. Janeza Šmida)*

V prvem letu njegovega službovanja je bila v vsakem prostoru hiše, v kateri je stanoval in opravljal zdravniško prakso, peč na drva. Kurjenje in nalaganje v peč je opravljala čistilka, ki je tudi pomagala pri pranju povojev in halj, ki so jih prekuhávali v loncih na štedilniku. Povoje so likali in jih ponovno zvijali. V tem času so bili v čakalnici nameščeni tudi pljuvalniki¹⁴ za bolnike s tuberkulozo. V letu 1970 je dal dr. Janez Šmid napeljati centralno kurjavo ter kupil prvi pralni stroj.

Čistilka v prvem zdravstvenem domu je bila Marija Podpečan, ki še danes živi. Žal zaradi njenega zdravstvenega stanja z njo nismo mogli opraviti intervjuja.

*Marija Podpečan, čistilka v prvem zdravstvenem domu na Planini
(slika last dr. Janeza Šmida)*

Zdravstvo se je po 2. svet. vojni in še zlasti v sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stol. razvijalo tudi kadrovske.

Leta 1977 je bila zgrajen nov zdravstveni dom, za katerega je izbral lokacijo dr. Janez Šmid. V nekdanji stavbi zdravstvenega doma se nahaja Etnološka zbirka Šmid in tudi muzej NOB Kozjansko žari. Družinski zdravnik Šmid je namreč zbral dragoceno zbirko etnoloških predmetov z območja Planine pri Sevnici, kjer je služboval do upokojitve.

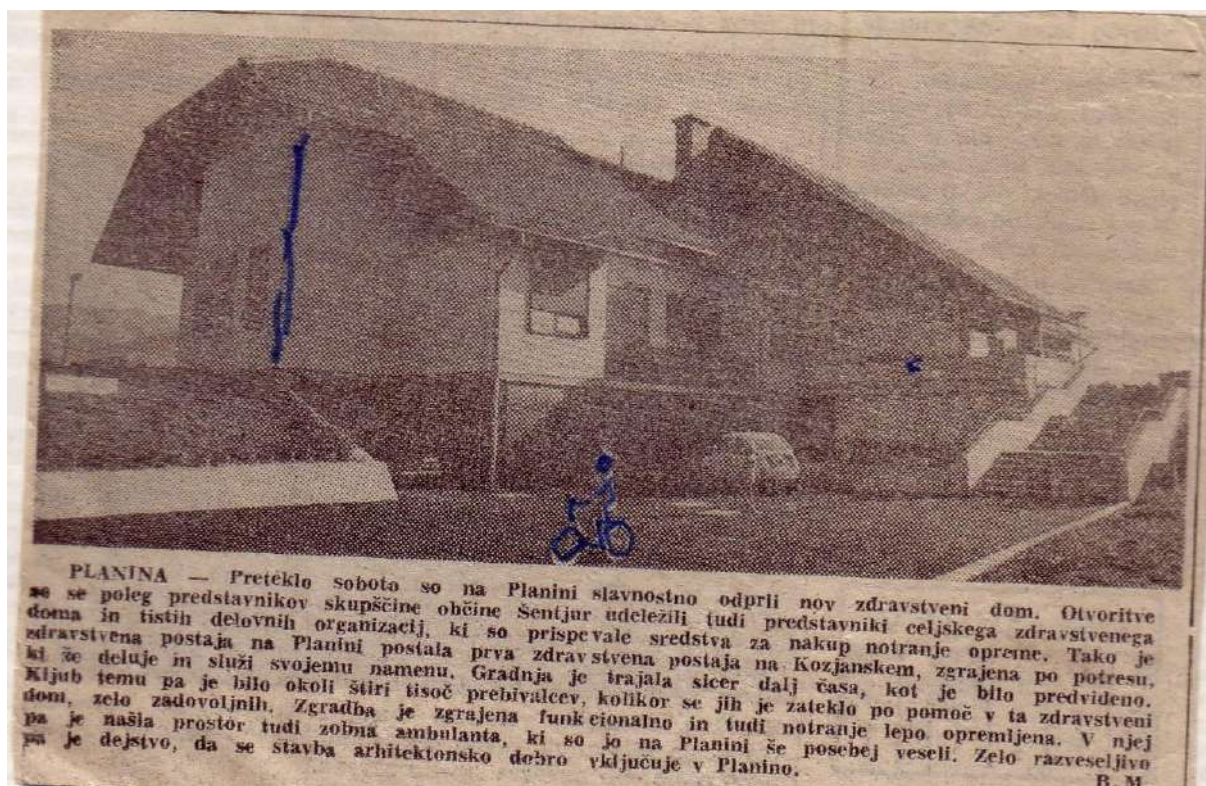
*Zdravstvena postaja Planina pri Sevnici danes
<http://www.zd-sentjur.si/zgodovina.html>*

*Zdravstvena postaja v gradnji
(slika last dr. Janeza Šmida)*

¹⁴ Leta 1903, je bil prvi ukrep tedanje vlade za zmanjševanje epidemije tuberkuloze v Sloveniji – odredba o namestitvi pljuvalnikov po javnih uradih, bolnišnicah in lokalih.

Slika druge zdravstvene postaje na Planini pri Sevnici - posnetek iz leta 1986 je tudi v Enciklopediji Slovenije, št. 15, Ljubljana, Mladinska knjiga.

Članek iz časopisa ob otvoritvi zdravstvenega doma, kjer je našla prostor tudi zobna ambulanta.

Članek hrani dr. Janez Šmid

Naši občani so morali v premeru hujših poškodb in bolezni v najpogosteje v bolnico v Celje ali v Brežice. Bolnica Celje je bila med drugimi ustanovljena ob koncu 19. stoletja, in sicer leta 1874. Oddaljeni so morali do najbližje avtobusne postaje peš, z vprego, nosili so jih tudi »na tragah« (tako so navedli vsi informatorji). »Ko sem si zlomil roko, sem moral v bolnišnico. Z mamo sva šla peš v Šentjur, naprej pa z vlakom, ker drugega prevoza ni bilo,« navaja eden izmed informatorjev.

V zdravstvenem domu Celje se nahaja tudi razstava operacijske sobe iz 60. let 20. stoletja in je prikazana na spodnjih slikah.

Pri ogledu zbirke smo napravili nekaj posnetkov, ki so zaradi zaščite s steklom slabši.

*Prva krvodajalska akcija, 1957, krvodajalec Anton Tržan iz Ležiš v starem zdravstvenem domu na Planini.
(slika last dr. Janeza Šmida)*

Utrinki s kasnejših krvodajalskih akcij, vse slike last dr. Janeza Šmida

Čakajoči na krvodajalski akciji

*Oprema v zdravstvenem domu Planina
(slika last dr. Janeza Šmida)*

Reševanje v akciji »Nič nas ne sme presenetiti«

Akcija »Nič nas ne sme presenetiti« na OŠ Planina pri Sevnici

»Zlati fičko«, ki je dr. Šmidu pomagal, da je prej prišel do pacientov na dom, ki so ga klicali le v nujnih primerih. Poleg njegovega »fička« sta bila v tem času na Planini še dva avtomobila.

Informatorji so potrdili, da so zdravnika na dom klicali le v nujnih primerih. Dr. Janez Šmid nam je povedal, da se je na obisk po domovih odpravil po svoji redni službi. Povprečno število pacientov v njegovih začetkih je bilo 20 – 25 na dan, danes od 50 – 60 na dan. Njegovo največje število pacientov v enem dnevu je bilo 110 pacientov, seveda ne v roku delovnega časa. Delal je toliko časa, dokler ni pregledal vseh.

Kmetje so morali včasih plačati zdravstvene storitve, zato so zdravnika obiskali samo v nujnih primerih. Pogosteje so prihajali delavci in kmetje-borci, ki so bili zavarovani. Ljudje so se zaradi tega veliko zdravili kar sami doma. Ogromno je bilo boleznih na želodcu, ker za to še niso imeli zdravil. V začetku je bil na razpolago le penicilin.

Socialno in zdravstveno zavarovanje je sredi 60. let zajemalo skoraj vse prebivalstvo. Izjema so bili samo kmetje, obrtniki in nekateri svobodni poklici. Z izboljševanjem življenjskega standarda sta se obseg in kvaliteta zdravstvenih in socialnih storitev večala. Na spletni strani smo našli podatek, da se je šele okoli leta 1980 začelo uveljavljati zdravstveno zavarovanje tudi za kmete.

Med leti 1971 in 1980 je prišlo do novih organizacijskih sprememb - ustanovljene so bile komunalne skupnosti (in zavodi) za zdravstveno zavarovanje, kasneje pa samoupravne interesne skupnosti (SIS-i) za zdravstvo. Cilj vseh je bil zagotoviti obvezno zdravstveno varstvo vsem skupinam prebivalstva. Takrat so bili v splošno zavarovalno shemo prvič vključeni tudi kmetje. Pokojninsko zavarovanje se je ločilo od otroškega varstva.
(http://193.77.81.51/zgmed/z_dejavnost.php?id=40)

V socialnem zavarovanju je bilo v Sloveniji leta 1961 zaposlenih okoli 1500 uslužbencev, danes jih ima Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije s svojimi desetimi območnimi enotami okoli 960. Leta 1992 je bilo uvedeno obvezno zdravstveno zavarovanje. Po njem so zavarovani vsi prebivalci Slovenije (po statističnih podatkih iz leta 1998 jih je 1.939.369). Januarja 1993 je bilo uvedeno prostovoljno dodatno zavarovanje. Do konca leta se je zavarovalo okoli 1.200.000 zavarovanih oseb. (http://193.77.81.51/zgmed/z_dejavnost.php?id=40)

*V takšnih zimskih razmerah doktorjev« fičko» ni mogel več naprej, pot je bilo treba nadaljevati peš
(sliki last dr. Janeza Šmida)*

Dr. Janez Šmid je imel običaj obiskati občane, ki so dočakali visoko starost.

Pri delu je dr. Janezu Šmidu je pogosto priskočila na pomoč tudi žena

Dr. Janez Šmid se spominja, da je v svojem času službovanja imel tudi okoli 30 porodov. V njegovih začetkih je sam hodil z avtom trikrat na teden po zdravila v Šentjur. Lekarno je Zdravstveni dom Planina dobil šele leta 1990, ki pa je v prostorih starega zdravstvenega doma delovala v popolnoma neustreznih pogojih.

Dr. Janez Šmid je bil zdravnik, ki so ga Planinčani imeli zelo radi - o tem priča njegov izbor za šentjursko osebnost leta 2006. Tako je postal častni občan občine Šentjur pri Celju.

Del objave v Šentjurskih novicah, 31. 1. 2006

Odločitev bralcev Šentjurskih novic, da so planinskega zdravnika Janeza Šmida razglasili za šentjursko osebnost leta je in ni presenečenje. Presenečenje je, da je kot »lokaletec« s Planine zbral višjo podporo kot vrsta drugih »globalnih« šentjurskih osebnosti, po drugi strani pa bi bilo skoraj čudno, če ga ljudje ne bi opazili, saj je bil letos kot častni občan občine Šentjur deležen razmeroma obilne medijske pozornosti, kot zdravnik pa ima med ljudstvom precejšen pozitiven mnenjski kapital.

Janez Šmid je rojen Šentjurčan, doma iz Črnoalice, kjer sedaj tudi živi. Kot mlad zdravnik je prišel na Planino leta 1969 in je v kratkem času osvojil srca Planinčanov. Kmalu je veljal za zelo pozornega in skorajda čudežnega zdravnika in ljudje so drli na Planino tudi iz okoliških krajev.

Franc Kovač

*Srečanje zdravnikov na Planini junija 1982
(slika last dr. Janeza Šmida)*

8. LEKARNA NA PLANINI

*Otvoritev prve lekarne leta 1990 v starem zdravstvenem domu na Planini
(slika last Slavke Grilc)*

Leta 1993 je lekarna dobila zasilni prostor v novem zdravstvenem domu, po adaptaciji in razširitvi zdravstvenega doma pa je bila leta 1995 odprta nova lekarna.

*Otvoritev nove lekarnе v prostorih novega zdravstvenega doma 1995
(slika last Slavke Grilc)*

Slavka Grilc je končala srednjo farmacevtsko šolo v Ljubljani. Leta 1971 se je zaposlila v lekarni v Sevnici, ki je imela galenski laboratorij tudi za Senovo in za Krmelj. Leta 1990 je odšla v lekarno na Planino pri Sevnici, kjer ni bilo pravih pogojev za delo. Leta 1993 je lekarna dobila zasilni prostor v novem zdravstvenem domu, po adaptaciji in razširitvi zdravstvenega doma pa je bila leta 1995 odprta nova lekarna. V lekarni na Planini pri Sevnici je Slavka Grilc dočakala v letu 2008 tudi upokožitev. Spominja se, da je morala vsaka tri leta v Ljubljano na preizkus svojega znanja in na spopolnjevanje, v regiji Posavje pa je potekalo vsak mesec predavanje o aktualnih novih zdravilih.

V lekarni na Planini so večinoma izdajali zdravila na recept. Tovarniških oz. farmacevtskih zdravil ni bilo, imeli so samo manjšo količino magistralnih zdravil (za dojenčke) na recept. Obstajale so tri vrste receptov, ki so se ločevali po barvi in velikosti na »zasebno«, nezavarovane osebe, kmečki zavarovanci in delavski.

Obstajali so domači, lekarniški in farmacevtski proizvodi - kombinirani praški, baldrijanove kapljice, kapljice za zobobol, proti glavobolu, »beibi« puder. V začetkih so mešali čaje (iz »vele« drogerij), iz trpotca so kuhali sirupe proti kašlju. Ti sirupi niso bili konzervirani, zato se je hitro nabrala plesen. Kreme so mešali sami v lekarni.

V t.i. široki potrošnji je bila solna kislina (za spajkanje, za akumulatorske kisline). Lekarna na Planini je do leta 1995 držala veliko proizvodov za veterinarsko stroko, nato je bila prodaja izdelkov za veterino prepovedana.

V zadnjih letih so zaposleni v lekarnah z uporabo računalnikov fizično manj obremenjeni; povečala se je tudi prodaja na račun kozmetičnih izdelkov.

NASVETI NAŠIH BABIC

ŠENTJANŽEVKE

Iz njih so naredili čaj ali pa so jih namočili v olje in dobili šentjanževo olje, ki je služilo za mazanje opeklin.

TAVŽENT ROŽA

Iz nje so naredili čaj, ki naj bi pozdravil tisoč bolezni.

ENCIJAN

Iz njega so skuhali čaj, ki pa naj bi pomagal, če si imel prebavne motnje.

BRADAVIČNIK

Iz njega so izdelovali kis.

NESTREK

Liste, ki jih nabereš, stiskaš in tekočino, ki priteče, kaneš v oči, v nos, če imaš vnetje. Dovolj so že samo tri kapljice.

GLOG

Glogov čaj pomaga srčnim bolnikom.

RMAN

Lahko narediš čaj ali pa ga zmečkaš in vse skupaj daš na rano.

KOPRIVA

Kopriva pečena skupaj z jajcem naj bi služila kot zdravilo proti driski.

BEZEK

Cvetove so nabirali, posušili na soncu in imeli nato za čaj.

TROBENTICE

Čaj iz njih naj bi služil kot zdravilo proti prehladu.

LOJ

Če si imel »volka«, si se moral namazati z njim.

SMREKOVI VRŠIČKI

Najprej nabereš smrekove vršičke in jih daš v kozarec. Dodaš sladkor in kozarec dobro zapreš.

Ko se sladkor stopi, nastalo snov precediš in ko to narediš, imaš narejeno zdravilo proti prehladu.

ŠIPEK

Iz njegovih plodov narediš čaj.

KAMILICA

Iz posušenih kamiličnih cvetov narediš čaj, ki ga lahko piješ ali pa si z njim spiraš vnete oči.

MATERINO MLEKO

Če ima dojenček vnete oči in še sesa, mu najbolj pomaga, če mu oči spiraš z materinim mlekom.

ŽENSKI SEČ

Če je moški popil preveč žganja, se mu je ta vžgal v grlu in to je bilo lahko smrtno nevarno.

Zdravilo za to je bil ženski seč.

ŽGANJE

Z njim so se mazali, da so odganjali mrčes ter razkuževali rane.

REDKEV

Z vrha jo izdolbeš in vanjo daš sladkor ali med ter pustiš čez noč na toplem. Ko se

sladkor oz. med stopi, zlijemo tekočino iz redkve ter to večkrat popijemo.

Še drugi nasveti:

- hladne kisove obkladke so dali na boleča mesta;
- v kis so namolzli mleko, da je nastala skuta in to dali na pljuča ob pljučnici;
- proti glavobolu – dati hrenov list na čelo;
- na ureznine so oželi osat;
- trpotec so dali na ture in udarnine;
- za čaje so uporabljali »tavžent rože«, kamilice, lipo proti prehladu;
- gabez so namočili v žganje proti bolečinam v sklepih;
- bezgovo cvetje na mleku je dobro za prehlad;
- na opekline in rane so dali kamilice;
- preslice so uporabili proti težavam z mehurjem;
- pelin lajša težave z želodcem;
- kumina in janež sta proti uhajanju vode;
- smrekovi vršički, namočeni v sladkor, so proti kašlju;
- suhe borovnice, slive in hruške so uporabljali proti driski.
- kopriva in praprot sta se uporabljali proti bolečinam in revmi, če si ležal na njih.

UGOTOVITVE:

Naši krajani so le v najnujnejših primerih obiskali zdravnika in to peš; najpogosteje pa so zdravili z domačimi zdravili – čaji, žganjem, mazili in olji, ki so jih sami pripravili. Danes ljudje pogosto obiskujejo zdravnika, saj je zdravljenje s tabletami hitrejše.

Ugotovili smo, da so po letu 1910 učence cepili proti kozam skoraj vsako leto. Po drugi svetovni so otroke cepili proti več vrstam boleznim. V obdobju po prvi vojni so se pojavljale različne nalezljive bolezni, ki jih po drugi svetovni ne zasledimo več. Škrlatica, griža, jetika in davica so povzročale tudi smrtne žrtve. Po prvi svetovni vojni so za zdravje skrbeli ranocelniki, kasneje strokovno osebje in zdravniki. Zdravnik je imel v sedemdesetih letih 20. stoletja na voljo zelo malo zdravil, kar se je spremenilo po letu 1980.

PRILOGA

VPRAŠANJA ZA POMOČ PRI DELU NA TERENU

1. Ali ste imeli zasebne ali javne ordinacije?
2. Kje je bila najbližja zdravstvena ordinacija?
3. Oddaljenost od zdravstvenega doma ?
4. Kje je bila bolnica in kako ste prišli do nje?
5. Kako ste zdravili bolezni?
6. Iz česa pa ste kaj delali doma zdravila in kako?
7. Kako ste ravnali v primeru lažjih in težjih poškodb?
8. Najpogostejše poškodbe?
9. Kako ste prišli k zdravniku v primeru težje poškodbe?
10. Kakšno opremo so imeli zdravniki?
11. So bili zobozdravniki?
12. Ste imeli v šoli sistematske preglede?

LITERATURA IN INFORMATORJI

Šolska kronika, Osnovna šola Šentvid pri Planini
Pionirska kronika, Bohor - Šentvid 1961/62
Kronika mladinske in pionirske organizacije na OŠ Planina
Ana Wambrechtsamer, Kronika Planinskega gradu, spisala 1928
Planina skozi čas
Enciklopediji Slovenije, št. 15, Ljubljana, Mladinska knjiga.
Slovenski Medicinski e- slovar
E- Slovar slovenskega knjižnega jezika
Spletna strani:
<http://www.hribi.net/slika.asp?razmerekomentar=1705>
<http://www.zd-sentjur.si/zgodovina.html>
http://193.77.81.51/zgmed/z_dejavnost.php?id=40
http://193.77.81.51/zgmed/z_dejavnost.php?id=40

INFORMATORJI

Janez Šmid, družinski zdravnik
Slavka Grilc, farmacevtka
Karolina Župevc, 72 let
Marija Leskovšek, 75 let
Franc Leskovšek, 80 let
Vinko Drobne, 69 let
Ida Senica, 74 let
Dragica Brilej, 60 let
Danica Rajh, 57 let
Viktor Rajh, 70 let
Ivanka Uduč, 60 let
Ivanka Rovšek, 75 let
Jože Klaužer, 65 let
Marija Tovornik, 80 let
Lojze Bobnar, 50 let

